

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

SLUTREDOVISNING HBTQ-STRATEGISK MYNDIGHET

2020 års redovisning av Jämställdhetsmyndighetens uppdrag för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, mars 2021

Rapport 2021:9

Drn: ALLM 2020/193/4

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Ellen Thorell

Telefon 031-392 90 58

INNEHÅLL

OM RAPPORTEN	4
1. JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS UPPDRAG	5
1.1. Uppdrag att vara hbtq-strategisk myndighet	5
1.1.1. Lika rättigheter och möjligheter	5
1.2. Redovisning av uppdrag	6
1.2.1. Tidigare redovisning av verksamhetsåret 2018	6
1.2.2. Tidigare redovisning av verksamhetsåret 2019	6
2. UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE	7
2.1. Genomförda insatser 2020	7
2.1.1. Samverkan och spridningsinsatser	7
2.1.2. Kompetenshöjande insatser	8
2.1.1. Analysverksamhet	8
2.1.2. Stöd i jämställdhetsintegrering	8
2.1.3. Mäns våld mot kvinnor	9
2.1.4. Kommunikation	10
2.1.5. Avdelning för verksamhetsstöd	10
2.2. Planerade insatser 2021	11
2.3. Slutsatser och resultat av uppdragets genomförande	12
3. REDOVISNING AV MEDEL	13
3.1. Budgetåret 2020	13

OM RAPPORTEN

Regeringen beslutade den 28 juni 2018 att Jämställdhetsmyndigheten ska vara en av flera strategiska myndigheter med uppdrag att i sin verksamhet främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter (Ku2018/01458/DISK).

Myndigheten ska redovisa planerade insatser och resultatet av vidtagna insatser inom ramen för detta uppdrag samt lämna en ekonomisk redovisning av använda medel till Kulturdepartementet (med kopia till Socialdepartementet) senast den 13 mars 2021.

1. JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS UPPDRAG

Redovisningen beskriver genomförda insatser för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter inom det särskilda regeringsuppdraget Jämställdhetsmyndigheten haft från 2018.

1.1. UPPDRAG ATT VARA HBTQ-STRATEGISK MYNDIGHET

Jämställdhetsmyndigheten fick i juni 2018 i uppdrag att vara strategisk myndighet för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.¹ Det innebär att myndigheten tillsammans med nio andra hbtq-strategiska myndigheter² har i uppdrag att i sin verksamhet främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.

I uppdraget³ ingår att identifiera och redovisa de utvecklingsbehov, mål och aktiviteter som myndigheten avser att vidta 2018–2020. Myndigheten ska i genomförandet av uppdraget föra dialog med, och vid behov genomföra insatser tillsammans med, övriga hbtq-strategiska myndigheter. Myndigheten bör även inhämta kunskap och erfarenhet från andra aktörer som besitter kunskap inom området, såsom olika organisationer som företräder hbtq-personers rättigheter.

1.1.1. Lika rättigheter och möjligheter

Uppdraget till Jämställdhetsmyndigheten och övriga hbtq-strategiska myndigheter tar sin utgångspunkt i regeringens strategi från 2014 om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Strategin utgör ett ramverk för ett långsiktigt och resultatriktat arbete i syfte att stärka hbtq-personers situation i Sverige, som ett komplement till förstärkning av formella rättigheter genom lagstiftande insatser.

¹ Ku2018/01458/DISK.

² Diskrimineringsombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Kulturrådet, Migrationsverket, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Skolverket, Socialstyrelsen, Polismyndigheten och Barnombudsmannen. De två sistnämnda tillkom under 2020.

³ I regleringsbrev för 2020 fick Jämställdhetsmyndigheten förlängt uppdrag, med slutredovisning 2021-03-13.

Åtgärder som pekas ut i strategin är framförallt ökad kunskap och kompetens om hbtq-personers levnadsvillkor och på vilka sätt normativa föreställningar kan utgöra hinder för hbtq-personer att ha samma förutsättningar i samhället som majoritetsbefolkningen.

Jämställdhetsmyndigheten tar i hbtq-uppdraget avstamp i regeringens strategi, men har även format sitt arbete utifrån omvärldsbevakning samt internt identifierade behov av mer kunskap och förändrade rutiner.

1.2. REDOVISNING AV UPPDRAG

Jämställdhetsmyndigheten ska redovisa planerade insatser och resultatet av vidtagna insatser inom ramen för detta uppdrag, samt lämna en ekonomisk redovisning av använda medel till Kulturdepartementet (med kopia till Socialdepartementet) senast den 13 mars 2021.

1.2.1. Tidigare redovisning av verksamhetsåret 2018

Delredovisningen för verksamhetsåret 2018 presenterade utvecklingsbehov för Jämställdhetsmyndighetens åtagande i hbtq-uppdraget. Rapporten lyfte framför allt behov av att utveckla ett transinkluderande jämställdhetsarbete, både internt genom kompetensutveckling och externt genom myndighetens ordinarie stöd i jämställdhetsfrågor till andra aktörer. I syfte att fördjupa kunskaper inom detta område anordnades bland annat en halvdagsutbildning för myndighetens samtliga medarbetare. Utbildningen fokuserade på skärningspunkter mellan jämställdhets- och transfrågor och var god hjälp i det fortsatta arbetet med att identifiera utvecklingsbehov på myndigheten.

1.2.2. Tidigare redovisning av verksamhetsåret 2019

Delredovisningen för verksamhetsåret 2019 presenterade vidtagna åtgärder gällande samverkan, kompetenshöjande insatser samt analys- och stödverksamhet. Delredovisningen beskrev även planerade insatser för 2020 enligt den plan för jämställdhetsintegrering och hbtq-strategiskt arbete som togs fram i slutet av 2019. Åtgärder berörde framför allt förbättrade rutiner och processer i löpande arbete samt riktade insatser för att skapa en intern gemensam förståelse av begrepp och kategoriseringar kopplat till kön.

2. UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE

Nedan följer en redovisning över genomförda insatser under 2020, planerade insatser för 2021 samt slutsatser och resultat av uppdragets genomförande på Jämställdhetsmyndigheten 2018–2020.

2.1. GENOMFÖRDA INSATSER 2020

Under 2020 har Jämställdhetsmyndighetens utvecklingsarbete för hbtq-personers ökade möjligheter och rättigheter följt en myndighetsövergripande handlingsplan utvecklad under 2019 och antagen i början av 2020. Planen inkluderar både uppdraget att jämställdhetsintegrera myndigheten och det hbtq-strategiska regeringsuppdraget i syfte att kunna dra organisatoriska fördelar av de båda uppdragen. Samtliga avdelningar har i planen identifierat aktiviteter som de avsåg genomföras under 2020 för att stärka hbtq-perspektivet inom deras ordinarie verksamhet.

2.1.1. Samverkan och spridningsinsatser

Jämställdhetsmyndigheten har under 2020 deltagit på fyra samverkansmöten tillsammans med övriga hbtq-strategiska myndigheter. Syftet med mötena är omvärldsbevakning, kunskapsspridning samt att identifiera synergier och möjliga samarbetsområden. Nätverket har även delat gemensamma utmaningar med att integrera hbtq-perspektiv i hela organisationen, lärdomar av att ta fram policys och riktlinjer och försökt hitta samverkansformer för myndigheter med liknande uppdrag och avdelningar. På två av träffarna har civilsamhällesorganisationer bjudits in för att diskutera utmaningar och sprida kunskap.

Jämställdhetsmyndigheten gick i september 2020 även med i ett statligt myndighetsnätverk mot rasism, homo-, bi- och transfobi som anordnas av Forum för levande historia. Nätverket ger möjlighet till omvärldsbevakning både gällande forskning och kunskap inom fältet samt samverkan med andra myndigheter och lärosäten.

Jämställdhetsmyndigheten har under 2020 samverkat med SCB i framtagandet av ett stöd för hur offentliga aktörer bättre kan inkludera binära och icke-binära personer i enkäter och undersökningar.

Spridningsinsatser av Jämställdhetsmyndighetens hbtq-arbete har under 2020 inte prioriterats på grund av covid-19.

2.1.2. Kompetenshöjande insatser

Jämställdhetsmyndigheten har internt initierat flera kompetenshöjande insatser med fokus på ett främjande arbete för hbtq-personer i både intern och extern verksamhet.

Jämställdhetsmyndigheten har infört som rutin att alla nyanställda går en introducerande webbutbildning om normer, hbtq-begrepp, lagar och icke-diskriminerande bemötande distribuerad av RFSL.⁴

Jämställdhetsmyndigheten bjöd i december in medarbetare till en föreläsning om den statliga värdegrunden och hur den kan vägleda oss i ett proaktivt arbete med mänskliga rättigheter.

Tre avdelningar har arrangerat interna workshops med syfte att höja kunskap om hbtq-personers levnadsvillkor och utvecklat sin verksamhet för att bättre inkludera hbtq-personer i analyser, prioriteringar och extern verksamhet.

2.1.1. Analysverksamhet

I syfte att stärka kunskapen om hbtq-personers livsvillkor i myndighetens kunskapsproduktion har Jämställdhetsmyndigheten inom ramen för en rapportrutin föreslagit att rapporter ska inbegripa ett hbtq-perspektiv vid insamling av data och analys när så är relevant.

2.1.2. Stöd i jämställdhetsintegrering

För att vara ett relevant och träffsäkert stöd för aktörer med uppdrag om jämställdhetsintegrering krävs att Jämställdhetsmyndighetens verksamhet analyserar och prioriterar åtgärder som inkluderar fler maktordningar än kön, bland annat sexuell läggning och könsidentitet.⁵ Hbtq-perspektivet har därför integrerats i planeringen av flera ordinarie processer.

Inom utbildningsverksamheten vid utvecklingen av webbutbildningar om jämställdhet har ett hbtq-perspektiv varit prioriterat från ett tidigt stadiet i planeringen. Detta har lett till att utbildningen undviker att exkludera de som inte identifierar sig som kvinnor eller män vid analyser utifrån kön.

Utbildningsverksamheten planerar att på sikt ta fram en särskild utbildning om jämställdhetsintegrering och hbtq. Till dess att den är klar integreras ett hbtq-perspektiv i övriga utbildningar.

⁴ Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter

⁵ Förordning (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten §6.

Inom uppdraget med att ta fram en modell för erfarenhetsutbyte av jämställdhetsintegrering, som går under namnet JiM+,⁶ har ett hbtq-perspektiv integrerats i frågor som rör analys av kärnverksamhet, målgruppsanalys och problemformulering.

2.1.3. Mäns våld mot kvinnor

Jämställdhetsmyndigheten ska i flera uppdrag kopplade till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor belysa hbtq-personers särskilda utsatthet.

Gällande uppdrag om utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer till högskolor och universitet har kortare högskolekurser tagits fram i samarbete med Ersta Sköndal Bräcke högskola. En av kurserna prioriterar särskilt utsatthet för våld, däribland våld mot hbtqi-personer.

Jämställdhetsmyndigheten genomför uppdrag om ökad upptäckt av våld tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen. I uppdraget ska frågan om våldsutsatthet och våldsanvändning införas i myndigheters arbete där hbtqi-perspektivet är ett av prioriterade områdena inom särskild utsatthet för våld.

Inom uppdraget att stärka arbetet mot att barn, unga och vuxna utnyttjas i prostitution och människohandel samt att förebygga köp av sexuella tjänster, inkluderas ett hbtq-perspektiv i de insatser som Jämställdhetsmyndigheten genomför. Ett exempel är en omfattningskartläggning gällande prostitution och människohandel där hbtq-personer är en av de målgrupper som särskilt uppmärksammas.

Jämställdhetsmyndigheten har bjudit in till flera dialogmöten om regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel. Vid dessa dialogmöten har hbtq-personer lyfts fram som en särskilt utsatt grupp i arbetet mot exploatering av barn, prostitution och människohandel.

Jämställdhetsmyndighetens särskilda fokus på särskilt utsatta grupper inom prostitution och människohandel har påvisat behov av att specifikt benämna hbtq-personer i ordinarie strukturer som handlingsplaner och regeringsuppdraguppdrag samt att verksamheter och organisationer själva aktivt bedriver arbete i frågorna. Transpersoner lyfts fram som en särskilt utsatt grupp och särskilda insatser riktade till hbtq-personer efterfrågas av de verksamheter som möter målgruppen.

⁶ Läs mer på Jämställdhetsmyndighetens webbplats:
<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhetsintegrering/sarskilt-stod-till-larosaten-myndigheter/stod-i-jamstalldhetsintegrering-genom-strukturerat-erfarenhetsutbyte-jim>

När det gäller uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck har Jämställdhetsmyndigheten belyst hbtq-personers särskilda utsatthet vid dialogmöten med organisationer och myndigheter. I arbetet med pojkar och män i en hederskontext har Jämställdhetsmyndighetens valt att bjuda in nya organisationer som arbetat mer riktat till hbtq-personer som lever i en kontext av hedersrelaterat våld och förtryck. I samtliga kampanjer och informationsmaterial Jämställdhetsmyndigheten tagit fram inom uppdraget om hedersrelaterat våld och förtryck har hbtq-personers situation särskilt lyfts fram.

2.1.4. Kommunikation

Inom Jämställdhetsmyndighetens kommunikationsarbete har det funnits behov av att arbeta systematiskt med inkluderande kommunikation, där hbtq-perspektivet är ett av flera relevanta perspektiv. Det har därför påbörjats ett arbete av att tolka hur en ökad inkludering gällande sexuell läggning och könsidentitet kan föras in som rutin för kommunikationsinsatser, bland annat vid framtagandet av rutin för externa arrangemang och rutin för pressfrågor. I samband med detta har flera interna workshops genomförts för att öka medvetenhet om hbtq-personers livsvillkor.

Det har tagits fram en intern vägledning för att stärka hbtq-personers inkludering för att ge stöd i processer som innefattar analyser och enkäter. Vägledningen kontextualiserar även begrepp och fylls löpande på med aktuella rapporter, bland annat som en del av omvärldsbevakning.

2.1.5. Avdelning för verksamhetsstöd

Jämställdhetsmyndighetens arbete med hbtq-inkludering i arbetslivet och på arbetsplatsen har utvecklats inom ramen för diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder. Inom myndigheten finns sedan hösten 2020 en samverkansstruktur för hur arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras. En arbetsgrupp granskar, bedömer och ger förslag på förbättringar kring dokument och arbetssätt utifrån de grunder och områden som anges i diskrimineringslagen. Förslagen går sedan via en Skyddskommitté till ledningsgruppen för beslut. Det första området har handlat om en rekrytering fri från diskriminering.

2.2. PLANERADE INSATSER 2021

Under 2021 ska Jämställdhetsmyndigheten utvärdera och vidareutveckla den plan med åtgärder inom kärnverksamheten som togs fram för 2020 för att stärka hbtq-personers rättigheter och möjligheter. Prioriterade områden för 2021 rör analys, kommunikation och stöd till andra aktörer i deras jämställdhetsarbete. Regeringens handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter kommer vara vägledande vid identifiering av vilka utmaningar för hbtqi-personers livsvillkor som kommer behandlas under 2021. Utöver utveckling av åtgärder inom prioriterade områden finns det även behov av att stärka intern organisering och återrapportering, samt fortsätta arbetet med kompetenshöjning för alla medarbetare.

Jämställdhetsmyndigheten kommer vara sammankallande för det hbtq-strategiska myndighetsnätverket, vars syfte är att utbyta erfarenheter med andra hbtq-strategiska myndigheter och civilsamhällesorganisationer. Det planeras fyra träffar under 2021.

Jämställdhetsmyndigheten planerar även att fortsatt ingå i det statliga nätverket för utbyte av erfarenheter samt fortbildning inom frågor som rör arbete mot rasism, homo-, bi- och transfobi samordnat av Forum för levande historia.

Jämställdhetsmyndigheten kommer delta i en referensgrupp för uppdraget hos Myndigheten för Arbetsmiljökunskap som rör hbtq-personers situation på arbetsmarknaden.⁷

Under 2021 ska arbetet fortsätta med att stärka rutiner gällande remisser och planerings-PM där det ska säkerställas att ett hbtq-perspektiv tas i beaktande när så är relevant i analyser och rapporter.

⁷ Uppdrag till Myndigheten för arbetsmiljökunskap om att inhämta och sammanställa kunskap om hbtq-personers arbetsmiljö.
<https://www.regeringen.se/499450/contentassets/42473053676c4539a9f44580e6c54596/upppdrag-till-mynk-om-att-hamta-och-sammastalla-kunskap-om-hbtg-personers-arbetsmiljo-underskrift.pdf>

2.3. SLUTSATSER OCH RESULTAT AV UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE

- Jämställdhetsmyndigheten har under 2020 infört flera åtgärder för att stärka hbtq-personers rättigheter och möjligheter inom verksamheten. Bland annat har rutiner upprättats inom kommunikation och analysverksamhet och flera utbildningar i vår stödverksamhet belyser numera hbtq-personers särskilda utsatthet. Därtill har kunskap om hbtq-personers livsvillkor stärkts för myndighetens medarbetare genom avdelningsspecifika workshops, framtagande av internt stödmaterial och en myndighetsövergripande föreläsning.
- Många rutiner och processer som upprättats och genomförts under 2018–2020 har särskilt lyft hbtq-personers livssituation och kommer med stor sannolikhet resultera i ett förändrat utfall när rutiner systematiskt börjar implementeras.
- Jämställdhetsmyndighetens särskilda uppdrag att stärka hbtq-personers rättigheter och möjligheter inom ordinarie verksamhet under 2018–2020 har skapat en plattform för att utveckla arbetet inom ordinarie processer. Uppdraget har även stärkt de uppdrag där hbtq-personer är utpekade som särskild målgrupp, exempelvis inom våldsområdet. Detta gör att myndigheten bättre kan prioritera och särskilt utreda och analysera dessa frågor.
- Ökad kunskap har varit en viktig förutsättning för arbetet och behöver utvecklas och verksamhetsanpassas ytterligare för att tillmötesgå olika behov från avdelningar och uppdrag.
- Det har varit en fördel, om än en utmaning, att vid uppstart av en ny myndighet få uppdrag om att särskilt belysa vissa gruppers särskilda utsatthet. Genom att många interna rutiner har skapats i myndighetens uppstartsfas har utvecklingsarbetet haft goda förutsättningar att bli hbtq-integrerat.

3. REDOVISNING AV MEDEL

Ekonomisk redogörelse görs till Kammarkollegiet.

3.1. BUDGETÅRET 2020

Nedanstående tabell visar hur bidraget använts under året.

Erhållna bidrag (SEK)	333 tkr
Lönekostnader	- 242 tkr
Övriga driftskostnader	-91 tkr
Summa kostnader	-333 tkr
Att återbetalas	0 tkr

Box 73, 424 22 Angered
Besöksadress: Angereds torg 9
Tel: 031-392 90 00
www.jamstalldhetsmyndigheten.se

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**